Газета издается на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

ЗАМАН

2011 жыл 12-чи октябрь, бараз кюн. № 196 (18867)

Багъасы 3 сомду

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ ВРЕМЯ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Видеоконференция

Къырал башчы бла онлайн амал бла кенгешиу

Къабарты-Малкъарны Президенти Арсен Каноков тюнене Россей Федерацияны Президенти Дмитрий Медведев бардыргъан видеоконференциягъа къатышханды. Анда Медведев энчи социальный магъананы тута баргъан ЖКХ-ны айнытыуну онглары сююлгенди.

Президентни буйругъу бла жашау журт-коммунальный сфераны организациялары бла предприятиялары ачханы кьалай хайырланнгаланы тинтилгенди. Аны ахырында низамны бузгъанла къаты жуапха тартылгъандыла.

«ЖКХ-да бола тургъан ишлени биз энчи контрольда тутабыз»,-деп, Президент РФ-ни Генеральный прокуратурасына дайым да прокурор мониторинг бардырып турургъа буюргъанды.

Къабарты-Малкъарда ЖКХ-да реформа бардырыну, аны ишин жангыча къурауну республикалы программасы (2011-2015 жыллагъа) къабыл кёрюлгенди эмда жашауда бардырылады. Софинансированияны эсге алып, аллай муниципальный программала да ишлеп турадыла. Битеу бу сферагъа жууукъ беш жылда 2 миллиард сомдан артыкъ къоратыллыкъды.

КъМР-ни Президентини бла Правительствосуну пресс-службасы.

Магъаналы ушакъ

Командировкагъа - айырылагъа хазырланып

Къабарты-Малкъарда, битеу къыралдача, РФ-ни Къырал Думасыны 6-чы чакъырылыуну депутатларын айырыу кампания башланнганды. КъМР-де сайлаулагъа хазырланыу къалай баргъаныны юсюнденди республиканы Айырыу комиссиясыны секретары Атмырзаланы Ирина бла ушагъыбыз.

- Бюгюнлюкде республиканы эллеринде бла шахарларында къуралгъан 356 айырыу участканы номерлери тохташдырылгъандыла,-дейди Ирина Ахматовна. - Аланы асламы – 102-си - Нальчикде орналадыла, 33-сю Прохладна районда, 26-сы Баксан районда, 25-си уа Зольск райондадыла. Бюгюнлюкде участкаланы битеу керекле бла – транспорт, телефон эм башка затла бла - жалчытыу иш барады. Айырыу участкаланы тизмеси 19-чу октябрьден кеч къалмай басмаланырыкъды.

Андан сора да, 10-чу ноябрьден кеч къалмай республикада 356 участкада айырыу комиссияла къураргъа тийишлиди. Аланы ишлерине 2,5 минг адам къатышырыкъды.

- Бу кюнледе Россейни Ара айырыу комиссиясы сайлаулагъа къатышырыкъ битеу политика партияланы депутатлагъа кандидатларыны тизмесин къабыл кёргенди. Энди партияланы келечилери мындан ары не зат бла кюреширикдиле?

- Законнга тийишлиликде айырыучула кандидатланы федеральный тизмелеге къол салып, алай бла ала жанлы болгъанларына шагъатлыкъ этерге керекдиле. Жаланда шёндю Къырал Думагъа кирген партияла этмейдиле бу ишни: «Единая Россия», «Справедливая Россия», КПРФ, ЛДПР. Ала адамланы къол салыуларын жыймайдыла. Башхача айтханда, бу подписле жыяргъа «Яблоко», «Правое дело», «Патриоты России» борчлудула.

- Битеу да бирге ала ненча адамгъа къол салдырыргъа керекдиле?

- Къырал Думаны депутатларына кандидатлагъа тутхучлулукъ этгенлерин билдирип, 150 минг айырыучу къол салыргъа керекдиле. Россейни бир субъектинде уа къол салгъанланы саны 5 мингден кёп болмазгъа тийишлиди. Подпислени субъектлени жартысындан кёбюсюнде жыяргъа керекди. Политика партияла айырыучуланы къол салыуларын подписной листле ючюн хакъ тёлеген кюнден жыйып башларгъа эркин болгъанларын белгилерик эдим.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Юрий ВАСИЛЬЕВ, Къырал Думаны Бюджет эмда налогла жаны бла комитетини председатели:

Баш мурат - экономика тутхучлулукъну сакълауду

-Къырал Думаны къарауууна 2012-2014 жыллагъа федеральный бюджетни проекти эмда бюджетден тышындагъы къырал фондланы проектлери да берилгенди. Аны бла байламлы Бюджет эмда налогла жаны бла комитетге октябрьде бла ноябрьде ол законопроектлени сюзюуге хазырлагъа тюшеригди. Бу кюнледе биз Думаны Советине ол документле Бюджет кодексни излемлерине келишгенлерини бла къалгъанларыны юсюнден билдиригге, Къырал Думаны битеу депутатлары да шагъырей болур ючюн, аны фракциялагъа бла комитетлеге жиберигге эмда электрон системагъа да салыргъа керекбиз.

Алай комитетни иши бюджетни проектлерин сюзюуге хазырлау бла чекленип къалмайды. 2012-2014 жыллагъа федеральный бюджет бла бирге Правительство дагъыда 10 законопроект жарашдыргъанды. Ала барысы да бюджет законна бла бирге къабыл этилигге керекдиле. Сёз бюджетден тышындагъы къырал фондланы 2012-2014 жыллагъа бюджетлерини проектлерини, бюджетден тышыдагъы фондлагъа тёлениучю страховой взносланы тарифлерини, сакъатланы социальный жаны бла къоруулауну юсюнден законнга тюрлениуле кийириуню, бир-бир законланы къауум болумларын кетериуню юслеринде барады. Аладан сора да, бизге налогла бла байламлы бир ненча законну да къабыл кёрюрге тюшеригди. Бюджетни файдаларын къурауда аланы магъаналары улуду.

Федеральный бюджет –жууукъ жылгъа жарашдырылгъан бек магъаналы экономика документди. Аны баш жумушларындан бирлери- гражданларыбызны аллында борчларыбызны барысын да тынгылы толтуруду, социальный политиканы андан ары бардырыуду, адамларыбызны жашауларын игилендириуге себеплик этген бёлюмлеге инвестицияла мажарыуду.

Миллет экономиканы жангыча къурау, уллу инфраструктуралы программаланы бла проектлени жараштырыу эмда жашауда бардырыу да бюджетни магъаналы ишлерине саналадыла. Къырал къоркъуусузлукъгъа аскерни бла флотну жангы сауутла бла жалчытыугъа, аскерчилени бла аланы юйюрлерин социальный жаны бла къоруулагъа да энчи магъана бериледи. Битеу ол борчланы толтурур ючюн а, макроэкономика тутхучлулукъну сакъларгъа кереклиси хакъды.

Бюджетни ёлчемлерини юслеринден айтханда, ВВП 58,7 триллион сом болур деп белгиленеди. Долларны багъасы 28,6 сомдан кёп болмазгъа, инфляция 5-6 процентден ёсмезге керекди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Жазылыу-2012

Хурметли окъуучула!

2012 жылны биринчи жарымына жазылыу кампания андан ары бардырылады.

Сиз «Заман» газетге связьны къайсы почта бёлюмюнде да жазылыргъа боллукъсуз.

Жазылыуну багъасы тюрленмегенди, алгъыннгылай къалгъанды - **356 сом 10 капек.**

Бизни индексибиз - 51532

КъМР-ни ПАРЛАМЕНТИНДЕ

Жаз башы сессияны итоглары чыгъарылгъандыла

КъМР-ни Парламентини пленар жыйылыуунда депутатла республиканы законла чыгъарыучу органны жаз башы сессиясында ишини итоглары чыгъаргъандыла. Кенгешни спикер Чеченланы Ануар бардыргъанды.

Биринчиден депутатла «2011 жылда КъМР-ни бюджетине тюрлениуле кийириуню юсюнден» законопроектни сюзгендиле. Республиканы финансла министри Азрет Бишенов айтханнга кёре, быйыл 1-чи июльдан башлап РФ-ни Налог кодексине тюрлениуле кийирилгендиле. Сёз этил спитрни чыгъаргъан предприятияла тёлеген налогланы юсюнден барады. Жангы жорукъла кийирилгенлери ючюн республикалы бюджетте 200 миллион сом берилмей къалады.

Андан сора да, Къабарты-Малкъарда февраль айдан бери терроризмге къажау операция бардырылгъаны бла байламлы спирт заводла ишлемегендиле. Ала налогла тёлемегенлери ючюн бюджетте 700 миллион сом жыйылмай къалгъанды. Федеральный арадан республикагъа берилген ахча да 174 миллионнга къысхартылгъанды. Тюрлениуле приватизация программа бла да байламлыдыла, бюджетге къошакъ халда 100 миллион сом бериледи.

Файдала бла бирге къоранчла да тюрленнгендиле. Капитальный къоранчла, башха къырал жумушлагъа берилген ахча 845 миллионнга азайтылады. «Болсада битеу социальный тёлеуле, стипендияла, пособияла заманында эм толусунлай берилликдиле», - дегенди министр. Ол айтханыча, бюджетни файдалары 760 миллион сомгъа, къоранчлары уа 840 миллион сомгъа азайтыладыла. Битеу да бирге бюджет 1,4 миллиард сом дефицит бла къуралады.

Ызы бла депутатла эки федеральный законнга отзывланы къабыл кёргендиле. Парламентни Урууу, социальный политика эм саулукъ сакълау жаны бла комитетни башчысы Жанатайланы Салим эки проект да федеральный излемлеге келишмегенлерин белгилегенди. Сёз ючюн, «Ветеранланы юсюнден» законну 2-чи эм 20-чы статьяларына кошакъла этерге белгиленеди. Алагъа тийишлиликде 1945 жылда 9-чу майгъа дери туугъанланы барына да «Уллу Ата журт урушну ветераны» деген ат берирге белгиленеди. «Бу бийик даражалы ат адамгъа урушда этген жигитлиги ючюн берилирге керекди. Аны адамны туугъан кюню бла байламлы этген тюз тюйюлдю», - дегенди Жанатай улу. Депутатла аны тюзге санагъандыла.

Жыйылыуну ахырында спикер Чеченланы Ануар Парламентни жаз башы сессияда тамамлагъан ишлерини итогларын чыгъаргъанды. КъМР-ни законла чыгъарыучу органыны Жаш тёлю палатасыны председатели Аслан Шипшев да палатаны ишини юсюнден билдиргенди.

Аслан Шипшев Жаш тёлю палата республикага ёсюп келген тёлюню сейирлерин къоруулар, аланы праволарын сакълар, жаш тёлю политиканы къураугъа себеплик этер, ол жаны бла законопроектле жарашдырыр мурат бла къуралгъанын чертгенди. Бюгюнлюкде палатаны экинчи къууыну ишлейди.

Аслан Шипшев айтханыча, Палатаны законопроектле жарашдырыргъа эркинлиги барды, аны хайырланып, бир ненча законопроект къурашдыргъанды, ол санда саулукъ сакълау бла байламлы. Ала биогюнлюкде Къырал Думада жууаллы комитетлени къарауларындадыла.

Къырал Думада Жаш тёлю палатагъа парламентни статусу берилгенин да билдиргенди Аслан Шипшев. Аны хайырындан а законопроектлени чырмаусуз Думагъа берирге онг барды. «Къырал Думадагъы жаш тёлю парламентде бизни келечибиз да барды – Беслан Назранов. Ол саулукъ сакълау комитетни председатели болгъанды. Беслан бизни сейирлерибизни федеральный арада къоруулукъды», - дегенди.

Докладчы жаш депутатла кеслерини тенглери бла тюрлю-тюрлю тюбешиуле, акцияла бардыргъанларыны юсюнден да айтханды. Кюз артында школчуланы биринчи ачыкъ форумларын бардырыргъа мурат этиледи. Бийик билим берген окъуу юйлени студентлери бла да къураладыла байламлыкъла. Шёндюгю гуманитар академияда уа палатаны представительствосу да ачылгъанды. Жаш парламентарийле «Намыс» реабилитация арада сабийчиклеге дайым да болушлукъ этедиле. Сёз ючюн, былтыр къышда «Добрые сердца» деген жандауурлукъ концерт къуралгъан эди. Быйыл да аны жангыртыргъа дейдиле.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Къыралда - дунияда

Алчылагъа – саугъала

РФ-ни Президенти Дмитрий Медведев Кремльни Екатеринск залында культурада атлары айтылгъан адамланы къонакъ этгенди, аны айнытыуда болдургъан жетишимлери бла алгъышлагъанды, алчыладан 44 адамны орденле эм майдалла бла саугъалагъанды.

Мындан ары да ала культураны айнытыуда бютюн- да уллу жетишимле этерлерине ишекли болмагъанын билдиргенди. Геннадий Хазанов, Александр Розенбаум, Людмила Вербицкая да саугъаланнганланы санында болгъандыла.

Уллу театр тынгылы ремонтдан сора

Россейни культурасында энчи магъананы тутхан Уллу театр алты жылны ичинде жабылып тургъанды: ол кезиуде жангыртыу, ремонт ишле бардырылгъандыла. Артистле уа башха площадкалада ишлеп тургъандыла.

Уллу театрны жангыдан ишлеп башлагъаныны церемониясына РФ-ни Президенти Дмитрий Медведев, Правительствону Председатели Владимир Путин да юй бийчелери бла къатышханды. Къырал баш Уллу театрны жангыртханлагъа эспас этгенди, артистлени жангыртылгъан театр къоллу болгъанлары бла алгъышлагъанды.

Амур автомобиль жолну мардалагъа келишдирирге

Къыралны Правительствосуну башчысы Владимир Путин алгъаракълада кесини машинасы бла Амур автомобиль жолну башындан ахырына дери баргъанды. Уллу экономика магъанасы болгъан бу трасса тийишлисича жалчытылынмагъанын кёргенди. Трасса 100 - ден аслам элни юслери бла бара эсе да, анда ГАИ-ни постлары, медицина учреждениялары, къонакъ юйле къуралмагъандыла, эллени 50 процентинде телефон байламлыкъла жокъдула, телевизорла ишлемейдиле.

Къыралда - дунияда

Владимир Путин ол трассада болгъан субъектлени оноучуларына, тийишли органлагъа эм организациялагъа бу кемчиликлени къысха заманда кетеригиз деп буюргъанды.

Москвада - халкъла аралы финанс ара

Президент Дмитрий Медведевни айтханына кёре, ол ара СНГ-ни къыралларына, анга къатышырга сюйген башха къыраллагъа экономикаларын айнытырга, бир бирлерине ахча болушлукъла этерге онг берликди. Араны фонду къурала турады.

АБШ-да банкирлеге къажау забастовкала ючъ аладыла

Бу къыралны экономика къытлыкъгъа жетдирген банкирлеге къажау забастовкала ючъ ала барадыла. Алагъа къатышханла правительствону экономика политикасына къажаулукъларын билдиредиле, ол политиканы хатасындан халкъ экиге - байлагъа бла жарлылагъа - юлешинингенди. Байла бай бола, жарлыла уа биютюнда жарлы бола барадыла. Забастовкагъа чыкъгъанла гражданланы банклагъа сакъларгъа деп салгъан ахчаларыгъызны артха алыгъыз деп чакъырадыла.

Тас болуп турадыла

Анталияда (Турция) къаты сакъ жауунла жаугъанларыны хатасындан иги кесек юйню къутургъан суула басхандыла, ала бир ненча кёпюрню да бузгъандыла, жолланы ашагъандыла, коммунальный ызланы юзгендиле. Билдириуледе айтылгъанына кёре, бир бёлек адам тас болгъанды. Аланы излеу ишле бардырыладыла

Басмагъа **ХУЧИНАЛАНЫ Ануар** хазырлагъанды.

Жандауурлукъ

Фондха болушадыла

Нальчикни Тиширыыла совети къураган кийимле жыйыу жандауурлукъ фондха болушлукъ этгенледен бири РФ-ни МЧС-ини КъМР-де Баш управлениясыды.

Фонд Дом быта «Горныйни» ючюнчю этажында орналады. Баш управлениядa адамла аны тынч табар ючюн, энчи белгиле жарашдырыргъандыла. Шёндю анда кийимле тагъарча такъгъычла, тапкачыкъла да ишлегендиле.

МЧС-ни къуллукъчулары къолайсыз юйюрлеге деп юс эм аякъ кийимле, илляула, адырла, юйде хайырланылгъан техниканы, теле- эм радиоаппаратура да жыйыдыла. Аланы жыйыу эм юлешиу геюорге эм орта кюнледе 10 сагъатдан 15 сагъатха дери бардырылады. Фондда къолайсыз юйюрлени тизмеси барды. Аланы къайсысына не керек болгъаны да белгилиди.

Энчи сурам а сабий кийимлегеди. Алай, жарсыугъа, аланы бек аз келтиреди.le.

Быллай жандауурлукъ ишле бла РФ-ни МЧС-ини КъМР-де Баш управлениясы терк-терк кюреше турады. Мындан ары да ала ол тёрелерине кертичилей къалыргъа айтадыла.

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.

Шимал Кавказ кюн сайын 2 бет

Ёмюрлюкдю сени атынг 3 бет

Антларына кертичиле 4 бет

Жаз башы сессияны итоглары чыгъарылгъандыла

Ахыры. Аллы 1-чи бетде.

Жаш тёлю палатаны тамасына соруула кёп эдиле. Татьяна Смирнова республикада ёксюз сабийлени жашау журтла бла жалчытыу жаны бла программагъа быйыл ахча бёлюнмей къалгъанын белгилеп, жаш депутатла бу проблеманы тинтемиде, деп соргъанды. Аслан Шипшев аны юсюнден билгенлерин айтханды. «Бизге ангылатханларыча, ахча подрядчикле табылмагъанлары ючюн берилмейди», - дегенди.

Борис Жеруков, Россейни элледе жашагъан жаш тёлюсюню союзу бла Жаш тёлю палата байламлыкъла къурамагъанларын чертип, аны кемчиликге санагъанды. Чеченланы Ануар а, законопроектле жаращдырыргъа жаш депутатлагъа чырмау этилмегенин белгилеп, бу эркинликни ала толусунлай хайырланмагъанларын эсгертгенди.

Парламентни жаз башы сессияда ишини итогларын чыгъара, Чеченланы Ануар быйылны биринчи жарымында депутатла битеу да бирге 69 законну къабыл этгенлерин билдиргенди. Дагъыда тюрлю-тюрлю конференцияла, семинар-кенгеше болгъандыла. Сёз ючюн, жылны биринчи жарымында 25 кенгертилген жыйылыу бла выездной кенгеш бардыргъандыла.

Законопроектлени юслеринден айтханда уа, аланы асламы экономика эм финансла, аграрный политика, экология, табийгъатны хайырланыу бла байламлы эдиле. Сёз ючюн, бу кезиуде «КъМР-де жол фондну юсюнден», «Атмофера хауаны сакълауну юсюнден», «Къырал КъМР-ни Конституциясына тюрлениуле кийиргилгенлери бла байламлы республиканы башчысы Правительство 2010 жылда тамамлагъан ишни юсюнден депутатланы аллына отчёт этгенди. Быллай иш биринчи кере болады. Андан сора да, парламент тынгылаула, «правительствону сагъатла» да бардырылгъандыла.

Аэрет Бишенов сёлешеди.

Алада республикада социальный магъаналы объектлени от тюшюуден сакълау, гитче эм орталыкъ бизнесни субъектлерине тутхучлулукъ этиую, адамланы жылыу бла жалчытыуну вопрослары эм башха магъаналы проблемала сюзюлгенлиде. Дагъыда РФ-ни Социальный страхование фондуну республикада бёлюмюню ишини итоглары, РФ-ни Пенсия фондуну КъМР-де бёлюмюню бюджети къалай толтурулгъаны да тинтилгенди. «Правительствону сагъатлада» уа республикалы программала къалай толтурулгъанларына контроль этилгенди.

Чечен улу Парламентни РФ-ни субъектлеринде законла чыгъарыучу органла бла байламлыкъларыны юсюнден да айтханды. Быйыл апрель айда КъМР-ни Парламенти эмда Алтай Республиканы Эл Куруллтайы бирге ишлеуню юсюнден келишим этгендиле. Дагъыда бизни депутатланы башламчылыкълары бла Север-Кавказ Парламент ассоциация къуралгъанды.

Ануар Ахматович Парламент тамамлагъан башха ишлени юслеринден да айтханды. «Мен ишибизге багъа бермейме, биз тамамлагъан жумушланы юслеринден келсрини оюмларын адамла билдирирге керекдиле», - деп, ол депутатланы мында ары да тири ишлерге чакъыргъанды.

АБДУЛХАХЛАНЫ Фатима.

Шимал Кавказ кюн сайын

Къырал башчы Къобанда электростанцияны жангы блогун кёргенди

Россейни Президенти Дмитрий Медведев Къобанда жангыртылгъан уллу электростанцияны, Краснодар ТЭЦ-ни жангы блогун, символиклы кнопкасын басып, ишлетип башлагъанды.

Краснодар ТЭЦ-ни кючю 744 МВт-ды, жыл сайын 5 миллиард киловатт-сагъат берликди, ол регионну электрокюч бла 40 процентин жалчытырыкъды. ТЭЦ-ни жангыртыуну инвестиция проекти Россейни бек къоркъуусуз эм экология жаны бла бек таза энергопроектиди эм дунияда Мицубиси кибик алчы производительле чыгъаргъан, шёндюгю материалла бла ишленген, уллу тутхучлулугъу болгъан проектди.

Президент сыйлы къонакъланы оюмлары жазылгъан китапда быллай жазыу этгенди: «Краснодар ТЭЦ-ни жангыртыуда ишлегенлени барысын да алгъышлайма. Жангы объектле ишлеуде эм бизни энергия комплексибизни модернизациялауда ахшы жетишимле болдурургъуз сюеме»,-деп, къол да салгъанды.

Волгоград областъда - жангы элеватор

Волгоград областъда жангы элеватор хайырланылыргъа берилгенди. Аны юсюнден ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине областны администрациясыны пресс-службасында билдиргендие. Жангы элеватор Алексеевск районда «Ключ-Агро» деген областъда бек уллугъа саналгъан мюлкде ишленнгенди.

Аны иеси «Ключ-Агрону» аягъы юсюне салыугъа эм айнытыугъа 2009-2011 жыллада 1,1 миллиард сомдан аслам ахча къоратханды. Юч жылны ичинде мюлкню жангыртыу эм модернизациялау ишле бардырылгъандыла, техникагъа ремонт этиучю мастерскойла жангыдан къуралгъандыла, мирзеуню тазалаучу эм къурутуучу комплексле, отлукъ-энергетика пунктла жангыртылгъандыла.

- Жангы элеватор тутхучлу ишлерик транспорт оборудование бла – Италиядан эм Аргентинадан келтирилген мирзеуню къурутуучу комплексле эм Германиядан келтирилген мирзеуню тазалаучу агрегатла бла - жалчытылгъанды. Элеватор энди башха мюлклеге да болушлукъду. Ала энди мирзеулерин сакъларгъа узакъдагъы элеваторлагъа ташып къыйналлыкъ тюйюдлоле,-дегендиле областны администрациясында.

Терк къазакълагъа - войсковой жер

Узакъ бармай терк къазакълагъа уллу жер юлюш – 70 минг гектар чакълы бир тымлы жер берилгере боллукъду Ставрольеде. Аны юсюнден Россейни Президентини Шимал-Кавказ федеральный округа полномочный келечиси Александр Хлопонин Ессентукиде Терк Къазакъ Войскону атаманлары бла тюбешгенинде айтханды.

- Ол жер файда келтирирча хайырланылыргъа, анда бизни сабийлерибиз ишлерге юйренирча онгла болургъа керекдиле,- деп чертгенди полномочный келечи.

Аны айтханыа кёре, жангы жерле бла бирге къазакълы жамаат хайырлы эл мюлк производствола къурагъра керекди, лизинг бла эл мюлк техника да аллыкъды. Жангычылыкъны ишге сингдириу дагъыда округа къоруулану структураны къурагъра онг берликди. Аны юсюнден документге РФ-ни Правительствосуну председатели Владимир Путин къол салгъанды.

Грозныйде - эм уллу клиника больница

Грозныйде Шимал Кавказда бек уллугъа саналлыкъ клиника больница хайырланыргъа берилгени бла байламлы къууанч болгъанды.

Аны хайырланыргъа бериуню церемониясына Россейни Президентини Шимал-Кавказ округа полномочный келечиси Александр Хлопонин, Чеченни башчысы Рамзан Кадыров, Шимал Кавказны республикаларыны оноучулары, Чечен Республиканы министерстволарыны бла ведомстволарыны келечилери къатышхандыла.

- Биз къыралыбызны регионларында быллай улу объектлени хайырланыргъа бериучю заманлагъа бек тансыкъ болгъанбыз. Мен аны бизни къыралыбызны байлыгъына саналгъанма. Ол Шимал Кавказ айнауну жолу бла баргъанынна шагъатлыкъ этеди, - дегенди Хлопонин.

Андан ары ол Рамзан Кадыровха ыспас этгенди битеу федеральный округа бек керек болуп тургъан аллай объектни ишлегени ючюн.

Республиканы клиника больницаны 20-дан аслам бёлюмю боллукъду. Стационарны кесинде уа 600 жатар жери барды, больницаны поликлиникасы да смен сайын 450 саусузгъа къараарыкъды. Андан сора да, больницада операцияла этиучю юч блок, клиника лаборатория эм онкодиспансер боллукъдула.

Сыйлы къонакъланы санында - Валерий Гергиев бла Юрий Башмет

Маэстро Валерий Гергиев бла Юрий Башмет осетинли культураны Сочиде 21-28-чи октябрьде бам къурайрыллыкъ кюнлерини сыйлы къонакъланы боллукъдула. Байрам курорт шахарны концерт площадкаларында, музейлеринде бла стадионларында бардырыллыкъды, деп билдиргендие шахарны администрациясыны культура управлениясында ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине.

Фестивальны Къыш театрда «Солисты Москвы» ансамбль ачып, Юрий Башметни башчылыгъы бла бардырыллыкъды. Музыкалы марафонну андан ары Шимал Осетияны миллет коллективлери ётдюрлюкюле. Халкъланы Шуёхлукълары орден бла саугъаланнган «Алан» деген Академиялы къырал ансамбли, «Тауланы сабийлери» деген сабий хор ансамбль, аныча жырны эм тепсеную «Симд» деген Юг Осетиялы къырал ансамбли бардырлыкъдула. Гергиев юйреттен фахмулу сабийлени оюнларына адамла сюйюп къараарыкъдула.

Сочини суратлау музейинде шёндюгю искусствону кёрмюю боллукъду. Ол экспозицияны суратлары эм графикалы ишлери артда жандауурлукъ аукционда сатылыкъдыла.

Астраханьны кремлинде 19-чу ёмюрдеча гауптвахтаны ачхандыла

Аны къурагъанла вахтаны ЮНЕСКО-ну Битеудуния эсгертмелерини тизмесине къошдурур муратлыдыла. Аны юсюнден ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине областны культура министерствосуну пресс-секретары Елена Лысенко билдиргенди.

Гауптвахтаны музейин жангыртыугъа федеральный бюджетден 12 миллион сом, областны хазнасындан да 100 минг сом берилгенди, 50 минг сомну да Астраханьны заповедник музейи мажагъланды. Астраханьны кремлинде, андан сора да, энтта да бир бёлек музейни - Петровский верфни, Архирейни юйюню, Къырым къаланы эм башхаланы - къурар мурат барды.

Астраханьны кремли оруслу аскер-инженер искусствону сейирлик эсгертмесиди. 16-чы ёмюрде Россейни юг-восток чегинде форпостча къуралгъанды. Иван Грозныйни заманындан бери да орта ёмюрлю Россейде бек кючлю къалагъа саналып тургъанды. Астрахань кремльде Успенский эм Троицкий собор килисала, Кирилловск часовня, Никольск килиса, Причистенск къабакъ эшиклени кюнгуроуу эм башха зятла бардыла.

Ювелир салоннга - чабыууллукъ

Дондагъы Ростовда ювелир тюкеннге чабыууллукъ этилгени эм къалауурну ёлтюргенлери бла байламлы уголовный иш башланнганды. Аны юсюнден ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине РФ-ни Следственный комитетини Ростов областъагъы пресс-службасында билдиргендие. Уголовный иш РФ-ни Уголовный кодексини эки статьясына тийишлиликде башланнганды – «Эки эм андан да кёп адамны ёлтюргенди» эм «Биреуню уллу ёлчемли ырысхысын къолгъа этер муратда къуралгъан къауум» деген статьяла бла.

Толу болмагъан шартлагъа кёре, маскала кийген ючеулен салоннга киргендие, къалауурну ёлтюргендие, ювелир затлары болгъан витринаны сындырыргъа юрешгендие. Тюкенчи къоркъуулукъну сигналыны кнопкасын басханды. Кёп бармай предприятияны энчи къалауурлары жетгендие. Чабыууллукъ этгенле, аладан бирин ёлтюрюп, къутулуп кетгендие. Толу болмагъан тергеулеге кёре, аманлыкъчыла бир зат да урлаялмагъандыла. Атылгъан патронлагъа кёре, бузукъчыла Макаровну тапанчасын хайырланнгандыла. Чабыууллукъ этгенлени излеу ишле бардырыладыла.

Криминальный болум къатылланнганы бла байламлы Ростов областъда 28-чи сентябрьден башлап полициячыла къуллукъларын энчи график бла бардырып башларыкъдыла.

Документле

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Бюджет, налогла эмда финансла жаны бла комитетини къауумунда тюрлениулени юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини БЕГИМИ

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Регламентини 22-чи статьясына тийишлиликде Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти **бегим этеди**:

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини депутатлары Смирнова Татьяна Ивановнаны, Шогенов Николай Забитовични, Эштреков Султан Хабасовични Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Бюджет, налогла эм финансла жаны бла комитетини къауумуна къошаргъа.

2. Бу Бегим ол къабыл этилген кюнден башлап ючю алады.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председатели ЧЕЧЕНЛАНЫ А.

Нальчик шахар, 2011 жылда 29-чу сентябрьде, № 847-П-П.

АХШЫ ТЁРЕ

Ветеранланы намысларын кёргендиле

Нальчикде жаш тёлюню аскер-патриот ниетде юйретиую мекямында ич ишлени эм ич аскерлени ветеранларыны шахар советини жыйылыуу болгъанды. Анда хар орта кюн юбилейлери болгъан ветеранланы намыслярын кётюрюу арт кезиуде ахшы тёреге айланнганды.

Бу жол быллай сыйлы борчу толтурургъа Россейни МВД-сыны Нальчикде управлениясыны начальниги полициялы полковники Назир Дышеков, право низамны сакълаучу органлада бла энчи службалада къуллукъ этгенлени ассоциациясыны Къабарты-Малкъар бёлюмюню генеральный директору Габоланы Азамат, «Къабмалкъэнергода» право жаны бла вопрослагъа къараучу Алийланы Сулейман, урушну ветеранлары, башха къонакъла да юбилярлагъа саугъала бергендие.

Ол кюн жыйылгъанла советни ишине тири къатышхан, Уллу Ата урушну ветерану Анна Ширшованы 90-жыллыгъын, КъМР-ни Жамауат палатасында комиссияны председатели Эндрейланы Магъазалийни эм советни активисти Иван Наконечныйни 65-жыллыкъларын белгилегендиле. Анда сёлеше, Назир Дышеков управление хар заманда да ветеранлагъа болушханлай, аланы намысларын кёргенлей турлугъун айтханды.

Ич ишлени эм ич аскерлени органларыны ветеранларыны шахар советини председатели Эдуард Демьяненко айтханнга кёре, саугъана жаланда юбилейлери белгиленнгенлеге берилмейди. Ветеран совет кеси да тийишли болгъанды намысха, сыйгъа эм ахча къоллу да болгъанды. Ол а уллайгъан адамны айлыгъыны чеклеринде хайырланыллыкъды: саусуз ветеранлагъа, жангыз кеслери жашагъанлагъа эм эрини урушда ёлген тиширыулагъа болушлукъгъа берилликди.

Эдуард Петрович Нальчикде ич ишлени эм ич аскерлени ветеранларыны шахар совети бек игилени санында болгъанын ёхтемлик бла айтханды. Анда ай сайын «Ветеран» деген газет чыгъарылады, жаш тёлюню аскер-патриот ниетде юйретиую зала ветеранланы суратлары эм уруш темагъа жазылгъан хапарлары, очеркле, корреспонденциялар, башха экспонатла бла ариу жарашдырылгъанды эм жасалгъанды. Советни активистлери жараулу библиотека мажагъранды, тюрлю-тюрлю газетлеге жазылгъанды.

КъМР-де МВД-ны пресс-службасы.

Баш мурат - экономика тутхучлулукъну сакълауду

Ахыры. Аллы 1-чи бетде.

2012 жылда бюджетни файдасы 11,8 триллион сом, къоранчлары 12,7 триллион сом боллукъдула. Ол санда саулукъ сакълаугъа 544,0 миллиард сом (алгъындан эсе 8 процентге кёп) къоратыллыкъды. «Саулукъ сакълау» баш магъаналы миллет проектге 145 миллиард сом бёлюнюрюкдю. Ол ахча медикени иш хакъларын тёлеуге, шёндюгю диагностика аппаратура бла препаратла сатып алыугъа, жюрек, онкология аурууладан сакълануну бла алагъа багъыуну мадарларына къоратыллыкъды. Медицина учреждениялары ырысхы-техника онгларын жангыртыугъа, медицина болушлукъну амалларын игилендириуге регион программаланы чеклеринде 244,0 миллиард сом бёлюрге белгиленеди.

Билим бериуге къоранчла да 2012 жылда 600 миллиард сомну тутарыкъдыла (7 процентге кёп). Битеу субъектледе да устазланы иш хакъларын кётюрюуге 60 миллиард сом бёлюнеди (2011 жылда уа 20 миллиард берилген эди). 2013 жылгъа ол ахчагъа дагъыда 40 миллиард къошаргъа белгиленеди. Сабий садланы ишлерин игилендириуге 10 миллиард сом берилликди. Федеральный вузлада стипендияла келир жыл 1-чи сентябрьден 6 процентге ёсерикдие.

Ана капитал юйюрлеге уллу тутхучлулукъ этеди. Аны ёлчеми 387 минг 640 сом боллукъду (быйыл ол 365 минг 700 сомду). Сабий туугъанда берилиучю пособие да минг сомдан артыкъгъа ёсюп, 12 минг 400 сомгъа жетерикди. Урууу пенсияны ёлчемине 2012 жылда 1-чи февраллан башлап 7 процент къошуллукъду, апрельден а дагъыда 2,4 процент. Алай бла пенсия бир айгъа 9,3 минг сомгъа жетерикди (быйыл ол 8,5 минг сомду). 1-чи апрельден социальный пенсия да 5,7 минг сомну тутарыкъды (2011 жылда 4,9 минг сом).

Келир жыл жашау журтла бла байламлы программаланы толтуруугъа 179 миллиард сом бёлюнюрюкдю. Аны 18 миллиарды Уллу Ата журт урушну ветеранларын жашау журтла бла жалчытыугъа къоратылыкъды. 75 миллиард сомдан артыгъы да Сауутланнган кючледе бла МВД-ны ич ишлеринде къуллукъ этгенлени юйле бла жалчытыугъа берилликди. Алай бла 2013 жылгъа бу жумуш толусунлай тамамланыллыкъды. Аскерде къуллукъ этгенлени иш хакълары да эки керге ёсерикди. Аланы пенсияларына да къошулукъду.

Транспорт комплексни айнытыу бюджетни магъаналы ишлеринден бири болгъанлай къалады. Юч жылны ичинде жолланы къурулушларына 1,3 триллион сом бёлюрге белгиленеди. Аэропортланы, суу портланы, темир жолланы жангыртыугъа, транспортда къоркъуусулукъну кючлендириуге 2012 жылда 276 миллиард сом къоратыргъа мурат этиледи.

«Единая Россияны» фракциясыны ишчи къууумуну предложениялары да бюджетни проектлеринде келсрине тийишли жер тапхандыла. Аланы асламысы «Россейни шахарларына жангы жолла», «500 бассейн», «Саулукъну кючлендириучю физкультура комплексле ишлеу», «Тарых эсгериуле», «Россейни кючю усталары», «Сабий садланы-сабийлере», «Билим бериую ишин жангыча къурау», «Жангы школ» деген партия проектледе белгиленнген ишлени тамамлау бла байламлыдыла. Аланы бир къауум бир ненча жылны жашауда бардырылып келедиле эмда келсрини хайырлылыкъларын кёргюзтгендиле.

В.ТРЕСКОВ.

Командировкагъа - айырыулагъа хазырланып

Ахыры. Аллы 1-чи бетде.

- Подписьлени жыяргъа ким эркинди?

- Россейни 18 жылы толгъан гражданини. Политика партия аны бла тийишли келишим этеди, битеу кёранчла уа жаланда партияны айыру фондундан тёленедиле.

Подписьлени жыйыугъа кыырал эм жер-жери власть органла, айыруу комиссияланы къол кётюрюрге эркинликлери болгъан членлери къатышыргъа эркин тюйюлдюле. Дагъыда айтырыгъым, айырыучуланы къол салыуларын жыйгъанда, къысылукъ этерге неда алагъа ахча тёлерге, башха саугъала берирге жарамайды, ол законнга бузукълукъ этиудю. Подписьлени адамлагъа ишчи жерледе, окъууда, жандауурлукъ акцияла бардыргъанда, айлыкъ хакъ, пенсия тёленнген жерледе жыяргъа жарамайды, жаланда айырыучуланы юйлерине барып, жашагъан жерлеринде къол салдырыргъа тийишлиди подписной листте.

- Ол листде энтта не зат жазылыпды?

- Айырыучуча кандидатланы жаланда бир федеральный тизмеси ючюн къол салыргъа боладыла. Подписной листде къол къачан салгъанын белгилерге, айырыучуну атын, тукъуумю, жашагъан жерин, паспортну неда аны орунуна жюрютген документини сериясын эмда номерин да жазаргъа керекди. Листге къол къачан салгъанын айырыучу кеси жазады, къалгъан пунктланы уа къол салыуну жыйыу бла кюрешген адам толтурургъа эркинди. Битеу жазыула да къаламбла да этиледиле, карандашны хайырланыргъа ахырда жарамайды. Айырыучу сюйсе уа, къол салыуланы жыйыу бла кюрешген адам анга ол неда бу партияны федеральный тизмесини копиясын кёргюзтюрге борчлуду.

- Ирина Ахматовна, депутатланы сайлаугъа къатышыргъа сюйген, алай ол кюн жашагъан жерлеринден узакъда, сёз ючюн, командировкада, болукъларын билген гражданла не зат этерге керекдиле?

- Открепительный удостоверение кюллу болургъа. Аны 19-чу октябрьден 13-чю ноябрьге дери жер-жерли айырыу комиссиялада, 14-чю ноябрьден 3-чю декабрьге дери уа участка айырыу комиссиялада алыргъа боллукъду. Открепительный удостоверениялы типографиядан чыкъгъан кезиуден башлап ол айырыучугъа жетгинчиге дери эмда къалай хайырланнганына контроль къатыланнганын белгилерик эдим.

Аны бла бирге открепительный удостоверениялы болушлугъу бла къол кётюрюню низамы жашагъан жеринде айырыулагъа къатышыудан башха тюйюлдю. Жаланда заявление жазып, жашагъан жеринде къол кётюрюге кеи къатышалмагъаныны сылтауун белгили этерге керекди. Открепительный удостоверение алгъан айырыучу 4-чю декабрьде къайда болса да, жууукъ жерде айырыу участкада къол кётюрюрге эркинди. Алай бюллетеньни алгъанда уа, айырыучуланы тизмесинде кесини жашагъан жерин белгилерге керекди.

Басмагъа **ТИКАЛАНЫ Фатима** хазырлагъанды.

Эсгериу

«Жерибизни фахмулу адамлары»

Кёп болмай аллай ат бла Эльбрус районну краеведение музейини Кёнделендеги филиалында жыйылыу бардырылгъанды. Мында туугъан жерлерини фахмулу адамларыны къадарларыны, айбат табийгъатыны, элни тарыхыны юсюнден да материал жыйылып тургъаны себепли быллай тюбешиуле терк-терк къуралыучудула. Кёнделен а бизни халкъыбызны культурасына кёп белгили адам бергенин да билебиз.

Музейде бла Кёнделенни 2-чи номерли библиотекасында ишлегенле Байкъазийланы Зухура бла Къочхарланы Галина 3-чю номерли школну 9-чу классыны окъуучуларыны хайырлары бла бардырыгъандыла аны. Бу жолгъу мероприятие элни эки да ахшы жашына – Гыттыуланы Максимге бла Хабу Кациевге- аталгъанды.

Школчула тюбешиуге тынгылы хазырланнгандыла: эллилерини жашау, чыгъармачылыкъ жоллары бла да иги шагъырейленнгендиле, назмуларын кёлден билип, чам хапарларын да окъуучуланы, алагъа аталгъан кёрмюч да къурагъандыла. Эки жазыучуну да юслеринден школчула уллу сюймеклик бла айтханды, белгили жерлешлерин унутмазлыкъларын да билдиргендие.

Гыттыуланы Максимни бла Хабу Кациевни чыгъармалары малкъар халкъны алтын фондуна киргенлерин да белгилегендиле. Мындан ары да экисини да чыгъармаларын окъургъа чакъыргъандыла. Ала, окъуучуну ахшылыкъгъа, игиликге юйретенлерин чертип, туугъан журтларына сюймекликлерин ёсдюргенлери да айтылгъанды.

Тюбешиую бардыргъанла анга къатышханлану уллу кёл салып хазырланнганларына, ары келгенлеге да ыразылыкъларын билдиргендиле.

ТЕМИРЛАНЫ Анатолий.

Тюбешиулени асламы менг бошалгъанды

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Пресс-конференцияда Алиса аны биргесине ойнагъан къыз цетнотну кезиуюнде халат жибергенин чертгенди. Аны бла байламлы хорлам анга биютюн жууукъ болгъанды, партияны тенг эсеп бла бошаргъа ыразылыгъын да аны ючюн билдиргенди. Чжу Чэнь да аны оп оюму бла келишгенин айтханды. -Кесини цейтнотун толусунлай хайырланыргъа керек эди, дегенди россейли гроссмейстер. Чжу оюнну аллында 4. Kd2 атлам этилир деп эсинде да болмагъанын чертгенди, болсада цейтнотда фигурала бла тап чыгъаргъа уа къолундан келгенин айтханды.

Виктория Чмелитени бла Надежда Косинцеваны бу жолгъу партиялары ахырына дери да бек терк бошалыр деген акъыл бар эди, болсада, анга да къарамай, ала бир бирге эллри кере атлам этгендиле. Грюнфельдни къоруулау амалын хайырланып ойнагъандыла. Артда уа оюн тенг болгъанды. Ферэльени алышхандан сора тюбешиу тенг ойналып башлайды. Къызла, шахмат къанганы юсюнде жаланда патчахларыны фигуралары къалгъынчы кюреш бардыргъандыла.

Ала къатышхан пресс-конференция, башхаланыкъылагъа ушамай, жарыкъ болгъанды. Къызланы экиси да бек ыразы болуп, чам, лакъырда эте, партияны юсюнден хапар айтхандыла. - Бизни тюбешиюбюзде бир тюрлю энчилик болмагъанды,-деп ышара эдиле ала. – Тенг эсеп бла бошаргъа эркинлик жокъду да, биз аны ючюн созгъанбыз оюнну аллай бир узакъ заманнга. Андан сора да Надежда, тиширыу шахматладан нек эсе да, ахырына дери ойнауну сюедиле,-деп къошханды Виктория.

Бу жол болгарлы шахматчы. Стефановагъа партия артыкъ аламат тюйюл эди. Тюбешиюню кезиунюде ол бек кёп халат жибергенди, алай бла ахырында, кыытдыргъан да этгенди. Цэюй эндшпилде бек иги ойнагъанды, керек заманда артыкъ пешкасын да хайырланнганды.

Екатерина Ковалевская бла Татьяна Косинцева.

Дунияны экс-чемпионкасы оюнну къытдыргъаны ючюн артыкъ ыразы тюйюл эди. Пресс-конференцияда халы да анга кёре эди. Аны бу жолгъу партиясы кёп халат жибериуден къуралгъанына ол кеси да женгдиргенди.

Вэньцзюнь а партияда болгъан амалланы сакълагъанын айтханды, нек дегенде аны бла ойнагъан Антоанета ол амалны терк-терк хайырланыучуду.

Турнир биогюн анданары бардырылады. Ол 22-чи октябрьде бошаллыкъды.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

КОРРУПЦИЯГЪА КЪАЖАУ

«Биз улутхачылыкъгъа къажаубуз»

Быллай ат бла Черек районну администрациясында КъМР-ни Жаш тёлюню эмда жамауат биригиулени ишлери жаны бла министерствосуну башламчылыгъы бла тюбешиу болгъанды. Анга Огъары Малкъар, Бызынгы, Бабугент, Герпегеж, Жемтала, Къашхатау элледе орта школланы онунчу, онбиринчи классларыны окъуучулары, устазла да къатышхандыла.

Он кюн сёз коррупциядан къутулууну мадарларыны юсюнден баргъанды. Аны бла бирге школчула улутхачылыкъны тарыхыны, аныангылатыуну эмда аны тюрлюлерини, улутхачылыкъгъа къажау технологияланы, законнга кёре ала къаллай жууапха тартылгъанларыны эмда башха сейирлик вопросланы сюзгенди.

Тюбешиуню къурагъан республиканы жаш тёлюню эмда жамауат биригиулени министерствосуну бёлюмюню таматасы Азамат Азубеков, школчуларгъа таза къатъыытла эм къаламла берип, ала улутхачылыкъ эмда анга къажау къалай сюелирге боллугъуну юсюнден кеслерини оюмларын жазып, сюйселе уа сурат ишлет да берирлеринден башлагъанды. Окъуучула ани ол жумушун хар бири кеслери билгенча, ангылагъанча этип бергендиле. Ызы бла аланы сюзюу башланнганды.

Азамат жашауда тюбеген ол осал ишни къалай бла къурутса тап боллугъуну юсюнден кеслерини оюмларын айтыярлын тилегенди. Ызы бла жашла, къызла экеу-экеу болуп, арагъа чыгъып, улутха алыргъа сюйгенни бла бергенни жашауда болгъан юлгюлени кёргюзтгендиле.

Тюбешиуню ахырында Черек районну администрациясыны жаш тёлюню эмда спорт комитетини баш специалисти Герийланы Хусей, анга къатышханлагъа, къурагъанлагъа да ыспас сёзюн айтханды. Быллай тюбешиуле ёсюп келген тёлюню юйретиуде ахшы иш болгъанларын белгилегенди эмда быллай ушакъланы терк-терк бардыра турургъа керектисин айтханды. Бу жол залгъа келгенлени асламысы къызла эдиле, ала отуздан артыкъ болгъандыла, жашла уа жаланда экеулен. Мынданары бардырыллыкъ тюбешиулеге жашланы да къатышдыра турургъа келишгендиле.

Солдан онгнга: Азамат Азубеков, Герийланы Хусей.

Улутхачылыкъгъа къажау юйретиу тренингни уллу хайырлылыгъы болгъаныны юсюнден оюмларын устазла да айтхандыла. Школчула уа быллай окъутуу дерсле башха ишлени юсюнде да бола турсала ани эди дегендиле. Сёзсюз, хар тюрлю тюбешиудеча, бу жол да кёп проблемала кётюрюлгендиле, аланы кетериуню жолларыны юсюнден кесини оюмун ары кёлген хар ким да айтыргъа эркин эди.

Тюбешиуден сора окъуучулагъа «Биз коррупциягъа къажаубуз» деген методикалы пособие, улутхачылыкъгъа къажау законнга кёре къаллай сюелирге керекликсини юсюнден видеофильм, «Улутхачылыкъгъа угъай дегиз» деген ат бла памятка берилгенди.

ДАЛХАТЛАНЫ Марзият.

Тюбешиуге къатышханланы къауууму.

ИЛМУ

Перельманны Россейни Илмула академиясында ангылаялмайдыла

Питерде жашагъан алим Григорий Перельман Илмуланы россейли академиясыны керти члени деген атны алыргъа умай турады. Кесин академикге кёргюзтюрге ыразылыгъын бериуню болжалы озгъанды, алай Перельман коллегаларыны айтханларына жууап бермегенди. Стеклов атлы Математика институтну Петербургда бёлюмю Перельманны академикге кандидатха кёргюзтгенине сокъуранганды эм анда ишлегенле, колларын жайып: биз къолубуздан келгенни этгенбиз, дейдиле.

-Биз аны ангылаялмайбыз, - дегенди академик Людвиг Фадеев, Перельманны кандидатурасын академикге кёргюзтген алим.

-Телеграммаланы эки адресге жибергенбиз – аны кесине эм анасына,-алай жууап алмагъанбыз,-дегенди «Известияны» корреспондентине, сёзню андан ары бардыра, институтну директору, РАН-ны членкорреспонденти Сергей Кислов. –Анга телефон бла бир ненча кере сёлешгенбиз. Телефону ишлейди, алай ани бир киши да алмайды, биз билгенге кёре уа, ол юйюнде-ди. Электрон почта уа?-деймисиз. –Жарсыугъа, ол ишден кетгенден сора, институтнукъун хайырланмайды, аны жангы электрон адресин а биз билмейбиз.

Баш кюн, 3-чю октябрь, Перельман бизге жууап берлик болжалны ахыр кюню эди, нек дегенде 4-чю октябрьде РАН-ны кадрла бёлюмюнде кандидатланы академиклеге айырыуну болжалы таусулгъанды.

Перельман а кесине кертиликни алыкъа бузмайды, жанына тийген математикле эм математика бла бир тюрлю байламлыкъ жюрютмейди. Илмугъа этилген кюшумчулукъну юсюнден айтыла туруп, сёз илму ишлени качестволарыны юсюринден угъай, аланы санларыны юсюринден барады, ол чамланады ол. 2002 жылда уа коллегалары-математикле Перельманны илму ишлерин алыргъа унамай кюйгъан эдиле, 4 жыл озгъандан сора уа битеу дуния окъуна аны уллу фахмулугъу болгъанын чертип, жапсарыргъа кюрешгенди.

-Бек жарсыулу иш болгъанды, алай ол замандагъы жангылычылыгъыбызгъа баш иерге тюшгенди,-дейди ПОМИ-ни баш илму къуллукъчусу Юрий Матиясевич. –Болсада ол бизни предложениябызны къабыл кёрюр, деп ышана эдик.

Андан а бизге жаланда быллай гитче ишчик – телеграммабызгъа, «хау» деп къысха жууапчыкъ – керек эди: ол жарашдырыргъа тийишли кёп къагъытланы уа институт кеси хазырларыкъ эди, «Анга жаланда къол салып къояргъа керек эди!»-деген эдиле. Математиканы Стеклов атлы институтну директорусу.

-Перельманнга, адамча, бек жарсыйма,-дейди, сёзюн андан ары бардыра Юрий Матиясевич. –Алай математикада ол энди бир магъаналы иш эталырмы, деген гурушхалыкъ да барды. Ахыр 8 жылны ичинде ол басмада бир зат да чыгъармагъанды. Биз аны бюгюннгю халы къалай болгъанын да билмейбиз.

Алим 2010 жылда Пуанкарени гипотезасын ишлеп тамамлагъаны ючюн, Мингжыллыкъны 1 миллионлукъ доллар саугъасын алыргъа унамай къойгъанды. Ол миллион энди аныкъы тюйюлдю: Россейден жууап берилмегенден сора, Клэйни Америкада институту ол ачханы жаш математиклеге болушлукъ этген фондха ётдюрюп кюйгъанды. Андан да алгъа уа, 2006 жылда, Перельман Филдсни майдалыны ачха кьошагъын, Канаданы 15 минг долларын, алмай къойгъан эди. Ол заманда Перельман айтхан бу сёзлени: «Битеу Алам да меники болгъанда, манга аз ёлчемли ачха нege керекди?» алимле эслерине дайымда тюшюредиле. Бу жол а ол ай сайын берилип турлукъ 50 минг сомну – Илмуланы Россейли академиясыны керти членини айлыкъ иш хакъы аллай бириди алыргъа унамай къойгъанды.

«Российская газетадан».

14-чю октябрь-Стандартланы битеудуния кюнюдю

Хар зат да бийик качестволу болургъа керекди

1946 жылда 14-чю октябрьде Лондонда, СССР да къошулуп, 25 кырал къатышып, стандартизацияны миллет организацияларыны конференциясы ачылгъан эди, анда стандартизация жаны бла жангы Халкъла аралы организация къурайдыла. 1970 жылда ани президенти 14-чю октябрьни Стандартланы битеудуния кюнюнча белгилергге предложения береди эм ол къабыл этиледи.

Бу дата бла байламлы биз «Къабарты-Малкъар Республикада стандартизацияны, метрологияны эм сынауну къырал региональный арасы» федеральный бюджет управлениясыны директору Юрий Шурдумовдан хапар айтырын тилегенбиз.

-«Стандартизацияны юсюнден» жангы законопроект жарашдырылгъанды,-дегенди ол. –Он къабыл этилсе, миллет стандартланы хайырланыуну магъанасын иги да кётюрлюкдю, промышленностьу ресурсларын стандартизация ишлеге къатышдырыргъа, промышленностьда техника жаны бла артха къалыудан къутулур, продукцияны бла жумушланы конкуренциягъа чыдамлыкъларын кётюрюр, аланы качестволарын эм къоркъуусузлукъларын ёсдюрюр эмда къыралны социально-экономика политикасын жашауда тири бардырыр муратда россейли экономиканы жангыртыргъа онг берликди.

Бусагъатда стандартизацияны право мурдорлары «Техника жаны бла тап халгъа келтириуню юсюнден» федеральный закон бла тохташдырылыпдыла эм ала техника регламентлени излемлерин сакълаугъа себеплик этедиле. Сёз ючюн, конкуренциягъа чыдамлыкъны, продукцияны, ишлени эм жумушланы, андан сора да жашауну эм саулукъну, экологияны къоркъуусузлукъларын жалчытадыла.

Техника регламентлени хазырлау эм жашауда бардырыу жаны бла мадарланы заманында сюзюп, тийишли мадарла этер, властьны битеу даражаларыны органлары бла бирге ишлеуню къурар муратда бизни араны башламчылыгъы бла техника регламентлени проектлерине къарау эм аланы республиканы предприятиялары бла организацияларына сингдириу жаны бла республикалы ведомство аралы совет къуралгъанды. Совет эм аны ишчи къауумлары бусагъатда тири ишлейдиле.

КъМР-ни Правительствосу бла бизни федеральный бюджет учреждение «Россейни бек иги 100 товары» деген программаны битеуроссей конкурсуну чеклеринде Россейде жаны бла Къабарты-Малкъарны Президентини саугъасы ючюн конкурсну жыл сайын бардырадыла. Республиканы башчысы быйыл ноябрь айда Правительствону ленклери бла къатышхан къуучулы жыйылыуда конкурсда хорлагъанлагъа дипломла эм ачха саугъала берликди. Качествону битеудуния кюню эм качествону европалы ыйыгъы бла байламлы этилгенди бу уллу иш жамауатны, продукция чыгъарыучуланы эм жумуш этиучюлени, хайырланыучуланы, къыралгъа башчылыкъ этген органланы эслерин качествону вопросларына экономика эм социальный прогрессни баш болумларынача эслерин бурур ючюн бардырылады.

Качество вопросла жаны бла информацияланы регистрация этген кеси ыразылыгъы бла ишлеген европалы система (ЕВРОС) эм информацияланы европалы регистри (ЕВРОРЕГИСТР) качествону юсюнден информацияланы бир бирлерине бериу жаны бла юридический эм физический лицолагъа уллу онгла ачадыла. Проектни муратты – продукция чыгъарыу, ишле эм жумушла этиу вопросла бла кюрешген предприятиялада бла организацияларда качество сферада алчы сынауну юсюнден билдириулени базасын къурауду.

Бизни ара Качествону европалы организациясыны (ЕВРОС) проектини Къабарты-Малкъарда координатороду. Аны себелли ара бу проектде сейирлери болгъан предприятиялада, организацияладан экспертиза бардырыр ючюн, ала чыгъаргъан продукцияны качествосуну эм къоркъуусузлугъуну юсюнден информация сураргъа эм алыргъа, андан сора да артда аны ЕВРОрегистрге къошар ючюн, ол информацияны тюзлюгюнетерслигине къарарча башха ишлени да этерге эркинди.

Предприятияланы бла организацияланы проектге къошуу аланы продукцияларыны, этген ишлерини эм жумушларыны бийик качестволарыны юсюринден информацияны алыучулагъа жетдирирге, жангы заказчиклени табаргъа, Россейни эм тыш къыралланы предприятиялары эм организациялары бла качество бла байламлы сынауларын бир бирге айтыыра ахшы себеплик этеди.

Арада официальный норматив эм башха документацияла бек кёпдюле. Аланы санында техника регламентлени, миллет эм халкъла аралы стандартланы, илму-техника эмда экономика журналланы, стандартланы юслеринден билдириулени, битеулю бир россейли классификаторланы эм башха басма изданияланы айтыргъа боллукъду. Метрология бёлюмлерибиз да арабызны мурдорудула, дец арсарсыз айтыргъа боллукъду. Ала ёнчелеучю приборла тюз ишлегенлерин бла къалгъанларын тинтедиле. Бек тюз кёргюзтюучю базманланы республиканы предприятияларына сингдирирге, гражданлагъа уа коммунальный жумушлагъа ахча тёлеуде аяулукъ этергге бек иги болушлукъ этедиле.

Экспертиза эм информацияла бериу жаны бла жумушла этген сектор да араны магъаналы бёлюмюдю. Аны баш борчу араны специалистлерин, республиканы пдприятияларын бла организацияларын керекли илму-техника информацияла эм стандартизация, метрология жаны бла документле бла жалчытыуду, продукцияларына экспертиза да этип, республиканы предприятияларына, организацияларына техника болумланы жарашдырыу эм къабыл этиу жаны бла методика болушлукъ бериудю. Андан сора да бёлюм предприятияланы, энчи предпринимательлени эм энчи мюлк жюрютюнленени стандартизация, метрология вопросла жаны бла информацияла бла жалчытады эм башха жумушланы тамамлайды.

Бизни арабыз республиканы предприятияларына бла организацияларына качествону менеджментини системасын жарашдырыу эм производствогъа сингдириу жаны бла керекли документацияланы хазырлауну юсю бла белгили къурау ишле бардырады. Ол жаны бла жангы стандарт да къуралгъанды эм аны излемлери толтуруладыла.

Качествону мененджментини бу системасы бизни алыкъа жаланда сегиз предприятиябызгъа кийиригенди. Алагъа сертификацияларгъа къоратхан ахчаларыны бир кесегин артха къайтарыргъа республикалы бюджетден субсидияла берилликдиле.

Арада бийик усталыкълары болгъан специалистле ишлейдиле. Этген жумушларына тийишлиликде аланы консультацияла, методика эм практика болушлукъ берирге кёлларындан келеди. Ала техника жаны бла тап халгъа келтириуню кырал политикасын жашауда бардыруу, ёлчеулени битеулю бир халгъа келтириу, продукцияны качествосуна эм къоркъуусузлугъуна контроль этиу жаны бла ишлерин жетишимли тамамлайдыла.

Ахырында юридический эм физический лицоланы эслерин Стандартланы битеудуния кюню бизни барыбызгъа да стандартланы миллет системасын аягъы юсюне салыуну проблемаларын сюзергге энтта да бир сылтау болгъанына, стандартла къыралны, жамауатны, адамны, тёгеректеги къудуретни къоркъуусузлукъларын жалчытыуда уллу манананы тутханларына бурургъа сюеме.

Стандартизацияда ишлеген республиканы битеу специалистлерин профессионал байрамыбыз бла жюрекден алгъышлайма, кийик саулукълу болурларын, тутхан ишлеринде бийик жетишимлеге жетерлерин тежейме.

Ушакъны **ТОКУМАЛАНЫ Хусейн** жазып алгъанды.

БАЙРАМ

Уллу Малкъар – нарт къаласы

16-чы октябрьде Огъары Малкъарда «Нарт оюнла» деген ат бла эйни байрамы боллукъду. Анда малкъар миллет оюнла (ат оюн, тутуш, къаягъа чабып чыгъыу, аркъан тартыу, къурукъгъа ёрлеу, таш кётюрюу, тойда этилген адет-тёрелени кёргюзтюу эм аланы магъанасын айта билиу) эм башха культура мероприятияла бардырыллыкъдыла.

Къызла уа энчи хунерликлерин къыз оюнлача, миллет кийимни кийип тургъанлай ариулугъун кёргюзтюу бла да ярышырикдиле. Тепсеуде, къол усталыкъда (эшилген неда кийиз урулгъан зат, тюрлю-тюрлю байракъланы да магъаналарын айта билиу), жыр айтыуда да хар ким кесини фахмусун кёргюзталлыкъды.

Хар оюнда, къайсы жерни алгъанына кёре, юч ахча саугъа юлешинирикди: 1-чи жерге чыкъгъанла 3 минг сомдан 10 минг сомгъа дери аллыкъдыла. Экинчи жерге тийишли болгъанла 2 мингден 5 минг сомгъа дери, ючюнчю жерге чыкъгъанла уа 1 мингден 3 минг сомгъа дери къытарыкъдыла.

Бу байрамны ахшы тёреси бир къауум жыл бардырылады, аны халкъ да жаратханды. Бери огъары малкъарлыладан сора къайсы элибизден, шахарыбыздан келгенлеге да ыразы боллукъбуз. Оюнлагъа къатышыргъа да чакъырабыз.

Байрам **16-чы октябрьде 11 сагъатда** башланырыкъды. Соруулары болгъанла бу телефонлагъа сёлешсинле: **8-928-708-26-06; 8 928-693-11-55**

Къурау комитет.

ЭРКЕНОВ Мухадинни жашы **ЭРКЕНОВ Владислав Мухадинович** ёлгени бла байламлы ахлулары, шуёхлары, бушуу этип, къайгъы сёз берединe.

УЧРЕДИТЕЛЬЛЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редакторну орунбасары
КОНАКЪЛАНЫ Хасан

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
АТТАЛАНЫ Жамал (баш редактор), БЕПАЙЛАНЫ Муталип (баш редакторну орунбасары), АЛИКАЛАНЫ Владимир, БИТТИРЛАНЫ Аминат, ТЕКУЛАНЫ Хауа, ТОКУМАЛАНЫ Хусейн, ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь).

ТЕЛЕФОНЛА:
Редакторну приёмныйи - 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 47-26-22. Жууаплы секретарь - 42-66-85.
Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

РЕДАКЦИЯНЫ БЁЛЮМЛЕРИ:
Жамауат-политика бёлюм - 42-67-68,42-24-02.
Экономика бёлюм- 42-66-73.
Культура бёлюм - 42-75-82, 42-68-72.
Социальный политика бёлюм - 42-66-76, 47-27-59.
Жангыдыкъла эм спорт бёлюм - 47-26-39, 42-66-71.
Письмола эм реклама бёлюм - 42-37-94.
Тилманчла бёлюм- 47-31-28.
Сурат алыучула- 42-75-82, 42-66-76.
Бухгалтерия - 42-30-87.
Операторла - 47-26-28, 42-39-65.

Редакция авторла бла къагъыт жюрютмейди. Къол жазмалагъа рецензия этилмейди эм ала артха къайтарылмайдыла.
Газетде басмаланнган материаллада айтылгъан оюмла редакцияны оюму бла келишмезге боллукъдула. Алада айтылгъан хар зат ючюн Россей Федерацияны басманы юсюнден законуна тийишлиликде материалланы авторлары кеслери жууаплыдыла.

Редакция авторладан 400 газет тизгинден (машинка бла жазылгъан 5-6 бет) кёпню алмайды.

Газет басманы эм аламы информацияны эркинликлерин къоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 1994 жылда 14-чю июнюда регистрация этилгенди.

Регистрация номер —Н—0066. Индекс - 51532

Газетни басмагъа КъМР-ни Жаш тёлюню эм жамауат биригиулени ишлери жаны бла министерствосуну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет "Тетрграф" ООО-ну типографиясында басмаланнганды. Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 33

Газетлени иелерине тапдырыу ючюн КъМР-ни почта связыны федеральный Управлениясы жууаплыды.
Телефонла: 42-06-51, 42-19-97

Газетлени розницагъа сатыу ючюн КъМР-ни "Роспечать" акционер обществосу жууаплыды.
Телефон: 42-69-34

Номерге графикге кёре 19 сагъатда къол салынады. 20.00 сагъатда къол салынганды

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:
Османданы Хыйса - дежурный редактор; Гайыланы Рита - жууаплы секретарьны орунбасары; Акушланы Феруза (1,2-чи бетле), Рахайланы Джамиля (3,4-чю бетле) - корректорла.

Тиражы 3830 экз. Заказ № 3527

360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5

электронный почтасы: elbor_50@mail.ru